

ZARZĄDZANIE GOSPODARSTWEM ROLNYM

Aleksandra Szwacka-Skiendziul

WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO
z siedzibą w Olsztynie

Aleksandra Szwacka-Skiendziul

Zarządzanie gospodarstwem rolnym

Olsztyn, 2023 r.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn, tel./fax 89 535 76 84, 526 44 39
e-mail: sekretariat@w-modr.pl, www.w-modr.pl

WMODR Oddział w Olecku

Aleja Zwycięstwa 10, 19-400 Olecko
tel. 87 520 30 31, 520 30 32, fax 87 520 22 17
e-mail: olecko.sekretariat@w-modr.pl

Dyrektor WMODR

mgr inż. Damian Godziński

I Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Małgorzata Micińska-Wąsik

II Zastępca Dyrektora WMODR

mgr Sonia Solarz-Taciak

Dyrektor Oddziału WMODR w Olecku

mgr Robert Nowacki

Druk: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie
ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel./fax. 89 526 44 39, 89 535 76 84
e-mail: redakcja@w-modr.pl, www.w-modr.pl

Nakład: 100 egz.

Wydanie: I

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
1. Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym	6
1.1. Pojęcia związane z zarządzaniem gospodarstwem rolnym	6
1.2. Rodzaje i klasyfikacja ryzyka w gospodarstwie rolnym	6
2. Ubezpieczenia obowiązkowe w rolnictwie	8
2.1. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego	9
2.2. Rodzaje i klasyfikacja ryzyka w gospodarstwie rolnym	10
2.3. Obowiązkowe, dotowane ubezpieczenie upraw rolnych	11
2.4. Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych	14
3. Ubezpieczenia dobrowolne w rolnictwie	15
3.1. Ubezpieczenie mienia gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych	15
3.2. Ubezpieczenie maszyn rolniczych (Agrocasco)	16
3.3. Ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków	17
3.4. Ubezpieczenie zwierząt gospodarskich bez dofinansowania	17
3.5. Ubezpieczenie pasiek	18
3.6. Ubezpieczenie drobiu	18
3.7. Ubezpieczenie chowu i hodowli stawu rybnego	14
3.8. Ubezpieczenie zwierząt od padnięcia i uboju z konieczności	19
4. Wybrane instrumenty pomocne w zarządzaniu gospodarstwem rolnym	19
4.1. Pomoc krajowa	19
4.2. Kredyty preferencyjne z dopłatą ARiMR do oprocentowania	21
5. Bibliografia	23

WSTĘP

Prowadzenie w zasadzie każdej działalności gospodarczej jest obciążone ryzykiem, a niepewność towarzyszy niemal wszystkim podejmowanym decyzjom.

Obecnie w środowisku rolniczym panują warunki dużej konkurencji i rosnących wymagań rynkowych. W związku z tym dużą rolę odgrywa organizacja pracy i zarządzanie gospodarstwem rolnym, na które składa się m.in. zarządzanie zasobami, zarządzanie jakością oraz zarządzanie ryzykiem. Każda działalność gospodarcza jest ściśle związana ze źródłami ryzyka, czyli zagrożeniami, które mogą prowadzić do strat. Zarządzanie ryzykiem jest jedną ze składowych zarządzania gospodarstwem rolnym.

Możliwe źródła nieprzewidywalności mogą mieć charakter:

- przyrodniczy: susze, powódzie, trzęsienia ziemi, mróz, pandemie;
- polityczny: nowe rozwiązania polityczne, umowy międzynarodowe, sankcje, wojny;
- technologiczny: nowe produkty, nowe metody produkcji, nowe źródła energii;
- społeczny: nowe preferencje rynkowe, nowe mody, zmiany zachowania.

Jedne z nich mają charakter powolnych i długotrwałych procesów, inne natomiast pojawiają się nagle. W przypadku długotrwałych procesów, w odniesieniu do rolnictwa, można zaliczyć chociażby nowe trendy społeczne, przejawiające się między innymi modą na weganizm czy produkty ekologiczne. W zakresie czynników politycznych, w Unii Europejskiej widoczna jest tendencja w kierunku większego nacisku na kwestie środowiskowo-klimatyczne. Długofalowe trendy wpływają na sytuację produkcyjną i ekonomiczną podmiotów gospodarczych (w tym gospodarstw rolnych). Na szczęście do tych zmian łatwo się przystosować, ze względu na przewidywalność i długi okres czasu.

Zdecydowanie trudniejsze jest przystosowanie się do zdarzeń niekorzystnych, nieprzewidywalnych i nagłych, znanych jako „czarne łabędzie”, ze względu na dynamiczne zmiany sytuacji, gdzie każda decyzja może być potencjalnie niekorzystna. Niestety ostatnie lata doświadczyły nas szczególnie w tego typu wydarzenia – pandemia COVID-19 i agresja Rosji na Ukrainę.

Wydarzenia te wywołały zjawiska, które dotyczą całej gospodarki, w tym sektora rolnego, który jest jej integralną częścią. Niemniej jednak rolnictwo posiada kilka cech specyficznych. Przede wszystkim mocno uzależnione jest od warunków środowiskowych, w tym od zmiennego i nieprzewidywalnego przebiegu pogody. Powodzie, susze, wymarznienia, czy wymoknięcia każdorazowo oddziałują na wielkość i wartość produkcji, ale też na ponoszone koszty. W innych sektorach gospodarki (poza turystyką) takie uzależnienie od przyrody nie występuje. Poza tym rolnictwo towarowe uwikłane jest w szereg zależności odnoszących się do uwarunkowań ekonomicznych, w tym cen na rynkach lokalnych i globalnych. Ponadto funkcjonowanie rolnictwa regulowane jest przez instrumenty polityczne, w tym głównie przez Wspólną Politykę Rolną. Wymienione czynniki w znacznej mierze są niezależne od decyzji producentów rolnych, i co zostało już wspomniane, bywają nagłe i nieprzewidywalne. Nie można ich zmienić, można się tylko do nich dostosować.

Z drugiej strony, rolnictwo wytwarza surowce niezbędne do wyprodukowania produktów żywnościowych, które mają charakter strategiczny, a ich spożycie jest dla każdego człowieka niezbędne i nieodraczalne. Patrząc od strony konsumenta popyt na żywność jest sztywny, czyli ogólnie w niewielkim stopniu zmieniający się pod wpływem zmian cen samych produktów czy dochodów konsumentów. Oczywiście popyt na poszczególne produkty może się zmieniać pod wpływem perturbacji rynkowych. Natomiast w przypadku bogacenia się społeczeństwa popyt wzrastać będzie na produkty droższe i lepsze, a gdy przeciętny poziom życia będzie spadać, wyższe będzie zapotrzebowanie na produkty tańsze i gorszej jakości. Do tego producenci rolni także muszą się dostosować. Niezbędność i nieodraczalność konsumpcji sprawia jednak, że nawet w warunkach niekorzystnych zmian rynkowych produkcja rolnicza będzie cały czas kontynuowana. Producenci rolni nie mogą jednak wytwarzać, ponosząc straty finansowe, dlatego negatywne zawirowania na rynku przekładają się na wyższe ceny produktów spożywczych. Jednak z drugiej strony wzrost kosztów energii w dłuższej perspektywie może prowadzić do opracowania bardziej efektywnych i mniej energochłonnych technik wytwarzania (np. nawozów mineralnych). To jednak wymaga czasu.

Bardzo pomocne w podejmowaniu właściwych decyzji jest dostęp do nowoczesnych technologii – oprogramowań i narzędzi, które w sposób efektywny i optymalny przyspieszają pracę rolników i zatrudnionych w gospodarstwie pracowników.

1. ZARZĄDZANIE, ORGANIZACJA I PLANOWANIE PRACY W GOSPODARSTWIE ROLNYM

1.1. POJĘCIA ZWIĄZANE Z ZARZĄDZANIEM GOSPODARSTWEM ROLNYM

Zarządzanie gospodarstwem rolnym według definicji jest to:

- ogół procesów, które wdraża się podczas prowadzenia gospodarstwa rolnego;
- cykliczna realizacja różnych działań w poszczególnych szczeblach produkcyjnych w danym gospodarstwie, czyli usystematyzowanie pracy w sposób zrównoważony i ekonomiczny.

Zarządzanie gospodarstwem rolnym wiąże się z szeroko rozumianym ryzykiem. W literaturze występuje wiele definicji i klasyfikacji ryzyka, które prawdopodobnie wynikają z różnorodności kontekstów rozpatrywania ryzyka i jego skutków. Jedna z definicji mówi, że ryzyko to stan, w którym występuje możliwość powstania strat. Inna definicja mówi, że ryzyko to prawdopodobieństwo powstania strat, kiedy rozważana jest możliwość wystąpienia sprecyzowanego zdarzenia np. suszy, powodzi itp.

Kolejna definicja ryzyka w odniesieniu do działalności rolniczej określa je, jako niepewność realizacji przedsięwzięcia albo działania produkcyjnego bądź usługowego, scharakteryzowanego jako rolnie lub niepewność wystąpienia zdarzeń niepożądanych w określonych warunkach, uwzględniających specyfikę produkcji rolnej.

Gospodarstwa rolne są szczególnie narażone na ryzyko, ponieważ istnieje wiele czynników zewnętrznych, które na nie oddziałują. Ryzyko produkcji rolniczej związane jest ze środowiskiem przyrodniczym, od którego uzależniona jest produkcja oraz z otoczeniem ekonomicznym gospodarstw rolniczych.

1.2. RODZAJE I KLASYFIKACJA RYZYKA W GOSPODARSTWIE ROLNYM

W zarządzaniu gospodarstwem rolnym możemy wyróżnić:

- **zarządzanie jakością** – jeden z podsystemów zarządzania obok zarządzania finansami, kosztami, ludźmi, technologią, marketingiem. Jest ono elementem zintegrowanego systemu zarządzania, który coraz częściej wprowadzany jest w przedsiębiorstwach ze względu na rosnącą efektywność takiego rozwiązania; jakość zarządzania jest tym czynnikiem, który ściśle powiązany jest z sukcesem przedsiębiorstwa; jest to osiąganie zamierzonych wyników, zwiększenie pożądaných efektów i ograniczenie lub zapobieżenie wystąpieniu niepożądanych skutków, a także osiągnięcie doskonałości.
- **zarządzanie zasobami** – zasoby gospodarcze przedsiębiorstw to najogólniej wszystko to, czym dysponuje przedsiębiorstwo, to ilość, wartość i przydatność tworzących je składników; to wszystkie materialne i niematerialne składowe procesy produkcji, które są niezbędne do wytwarzania dóbr rynkowych. Właściwe ich powiązanie i wykorzystanie pozwala na zrealizowanie założonych przez podmiot celów. Zasoby dzieli się na cztery podstawowe grupy, z których najistotniejsze z punktu widzenia gospodarowania są zasoby ludzkie. Obok nich wyróżnia się zasoby pieniężne (finansowe), rzeczowe oraz informacyjne.

- **zarządzanie środowiskiem** – specyfika procesów rolniczych i oddziaływanie środowiska naturalnego naraża działalność rolniczą na wiele niebezpieczeństw,
- **zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy**,
- **zarządzanie ryzykiem** – polega na przewidywaniu i rozpoznawaniu pojawiania się zagrożeń oraz doborze środków i działań umożliwiających redukcję strat w razie ich powstania; poszukiwanie sposobów zmniejszania prawdopodobieństwa straty lub przeniesienia ryzyka na inne podmioty jest istotne dla stabilnego funkcjonowania gospodarstw rolnych na rynku.

Klasyfikacja ryzyka ze względu na specyfikę działalności:

- **ryzyko przyrodnicze** – zmienne warunki klimatyczne i biologiczne, sezonowość produkcji, choroby roślin i zwierząt, szkodniki, rozmieszczenie przestrzenne, zagrożenie suszą lub nadmiernymi opadami powodują brak możliwości przewidzenia wielkości produkcji, jej kosztów oraz strat;
- **ryzyko technologiczne** – związane jest z wprowadzaniem postępu technicznego, biologicznego i technologicznego (wprowadzenie nowych odmian roślin, typów zwierząt, nowych technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej, a także sposobu żywienia zwierząt i rodzaju stosowanych pasz);
- **ryzyko ekonomiczne** – źródłami są niekorzystne zmiany w strukturze wydatków konsumpcyjnych ludności (np. spadek udziału wydatków na żywność w wydatkach konsumpcyjnych), niekorzystne relacje między dochodami z rolnictwa a dochodami innych gałęzi gospodarki narodowej, wolniejsze tempo wzrostu cen produktów rolnych od wzrostu cen innych produktów;
- **ryzyko organizacyjne** – źródłem ryzyka jest planowanie, kontrolowanie i organizowanie produkcji rolniczej oraz zmiany organizacji w gospodarstwie rolnym (zmiana zarządu i kierownictwa, organizacji czasu pracy i ich powiązanie z otoczeniem);
- **ryzyko produkcyjne** – łączy elementy ryzyka technologicznego, organizacyjnego i przyrodniczego;
- **ryzyko rynkowe** – źródłem są wewnętrzne zmiany ekonomicznych warunków produkcji, np. utrata rynków zbytu, spadek cen, zmienność ceny środków produkcji, niestabilność polityki rolnej itp. (ryzyko płynności obrotu towarowego rozumiane jako możliwość nie znalezienia kontrahenta dla zawarcia transakcji w odpowiednim czasie).

Klasyfikacja ryzyka ze względu na źródło pochodzenia ryzyka:

- **ryzyko produkcyjne** – ryzyko odpowiedzialne za szkody w procesie produkcji; jest efektem zmian klimatycznych i pogodowych oraz możliwością pojawienia się chorób epidemicznych zwierząt;
- **ryzyko cenowe** – wiąże się z niepewnością relacji cen produktów rolnych do cen środków produkcji w rolnictwie;
- **ryzyko instytucjonalne** – ryzyko związane ze zmianami w polityce państwa w sektorze rolnictwa;
- **ryzyko finansowe** – dotyczy związanych ze sposobem i źródłem finansowania operacji gospodarczych, np.: wzrost stóp procentowych, utrata płynności, zmiana kursu walut;
- **ryzyko osobowe** – stanowi zagrożenia mające wpływ na osobę prowadzącą gospodarstwo rolne, np.: choroby, wypadki przy pracy;
- **ryzyko dochodowe** – jest połączeniem ryzyka produkcyjnego i cenowego. Jest efektem wpływu czynników pogodowych oraz niepewności na rynku produktów rolniczych.

Strategie zarządzania ryzykiem w rolnictwie

Organizacja gospodarstwa – ograniczenie ryzyka w prowadzeniu działalności może się odbywać m. in. poprzez dywersyfikację struktury produkcji, dobór odpowiednich odmian, zabiegi uprawowe, nawadnianie, profilaktykę w chowie zwierząt.

Dywersyfikacja dochodów – świadczenie usług przy wykorzystaniu zasobów gospodarstwa, np.: agroturystyka, usługi wykonywane sprzętem rolniczym czy praca poza gospodarstwem.

Interwencja polityki rolnej – płatności bezpośrednie (czynnik stabilizujący dochody), interwencja rynkowa (cła, kwoty produkcyjne), system podatkowy.

Dzielenie się ryzykiem z rynkiem – redukcja ryzyka poprzez: integrację pionową, integrację poziomą czyli w grupach producenckich, kontraktacje i wykorzystanie kontraktów terminowych w celu zabezpieczenia przyszłych cen sprzedaży płodów rolnych.

Przenoszenie ryzyka – ubezpieczenia komercyjne (czyli publiczne, prywatne i publiczno-prywatne) oraz wzajemne.

2. UBEZPIECZENIA OBOWIĄZKOWE W ROLNICTWIE

Ubezpieczenia są najpowszechniej wykorzystywanym instrumentem zarządzania ryzykiem. Pozwalają one na niwelowanie strat w działalności rolniczej.

Ponadto ubezpieczenia wykazują pozytywny wpływ na zrównoważony rozwój gospodarstw oraz ich stabilizację poprzez zmniejszenie niepewności działania, utrzymanie płynności finansowej, zapewnienie rentowności oraz stabilizacji dochodów.

OBOWIĄZKOWE	DOBROWOLNE
odpowiedzialności cywilnej (OC) rolnika	dodatkowe ubezpieczenia upraw
odpowiedzialności cywilnej (OC) posiadaczy pojazdów mechanicznych	NNW
ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych	maszyn rolniczych

50% upraw	ubezpieczenie pasiek
	hodowli i chowu ryb
	drobiu
	zwierząt futerkowych

2.1. UBEZPIECZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ ROLNIKÓW Z TYTUŁU POSIADANIA GOSPODARSTWA ROLNEGO

Zgodnie z ustawą z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. nr 124, poz. 1152 z późn. zm.), każdy posiadacz gospodarstwa rolnego, który zajmuje się:

- działalnością rolniczą, posiadający areał użytków rolnych przekraczający łącznie 1 ha i opłacający w części lub całości podatek rolny lub
 - prowadzeniem produkcji rolnej, na dowolnym areale, stanowiącej dział specjalny w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych,
- ma obowiązek zawarcia ubezpieczeń obowiązkowych OC rolnika i budynków rolniczych.

Ubezpieczenie to nie dotyczy samego rolnika, ale osób trzecich mogących ponieść szkody z tytułu prowadzenia przez rolnika działalności rolniczej.

Co obejmuje ubezpieczenie:

- szkody wyrządzone przez rolnika, osoby pozostające z nim we wspólnym gospodarstwie domowym lub osoby pracujące w gospodarstwie rolnika związane z posiadaniem przez tego rolnika gospodarstwa rolnego, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia,
- szkody powstałe w związku z ruchem pojazdów wolnobieżnych w rozumieniu przepisów o ruchu drogowym (np. kombajny zbożowe) będące w posiadaniu rolnika posiadającego gospodarstwo rolne.

Czego nie obejmuje ubezpieczenie:

- szkód spowodowanych w wyniku prowadzonej działalności poza gospodarstwem rolnym np. agroturystycznej, wykonywania usług na polach sąsiadów,
- szkód spowodowanych np. przez dzieci w trakcie zabawy lub wyjeździe rolnika za granicę. W takich wypadkach należy wykupić dodatkową polisę.

Suma gwarancyjna (górną granicą odpowiedzialności ubezpieczyciela):

- w przypadku szkód na osobie – 5 210 000 euro, w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte ubezpieczeniem, bez względu na liczbę poszkodowanych,
- w przypadku szkód w mieniu – 1 050 000 euro w odniesieniu do jednego zdarzenia, którego skutki są objęte ubezpieczeniem, bez względu na liczbę poszkodowanych.

Obowiązek ubezpieczenia powstaje z dniem objęcia gospodarstwa rolnego. Taryfy, wysokości składek, okres zawierania ubezpieczenia ustala ubezpieczyciel. Polisa jest zawierana na okres 12 miesięcy.

Organem zobowiązanym do przeprowadzania kontroli spełnienia obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia OC rolników jest wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce położenia gospodarstwa rolnego lub miejsce zamieszkania rolnika. Uprawniony do przeprowadzenia kontroli jest również starosta właściwy ze względu na położenie gospodarstwa rolnego lub miejsce zamieszkania rolnika oraz Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny.

2.2. UBEZPIECZENIE BUDYNKÓW WCHODZĄCYCH W SKŁAD GOSPODARSTWA ROLNEGO OD OGNIĄ I INNYCH ZDARZEŃ LOSOWYCH

Budynki w gospodarstwie rolnym, których powierzchnia przekracza 20 m², są objęte obowiązkowym ubezpieczeniem od dnia pokrycia budynku dachem. Ubezpieczenie obejmuje szkody powstałe w wyniku zdarzenia losowego.

Kto podlega ubezpieczeniu:

- rolnik będący osobą fizyczną, który posiada lub współposiada w gospodarstwie rolnym budynki.

Zakres ochrony:

- ogień,
- huragan,
- powódź,
- podtopienie,
- deszcz nawalny,
- grad,
- opady śniegu,
- uderzenie pioruna,
- eksplozja,
- obsunięcie się ziemi,
- tąpnięcia,
- lawina,
- upadek statku powietrznego.

Obejmuje ubezpieczenie murów i instalacji związanych z budynkiem, powłok malarskich oraz tynków.

Obowiązkowe ubezpieczenie budynków nie obejmuje: stałych elementów wyposażenia takich jak armatura sanitarna, wbudowanych szaf wnękowych, baterii słonecznych.

Umowę ubezpieczenia budynków rolniczych zawiera się na okres 12 miesięcy. Obowiązkowa polisa nie zapewnia ochrony przed ryzykiem takim jak: przepięcia, szkody wodociągowe, dym i sadze, upadek masztu czy drzewa.

Określenie wartości budynków:

- nowe budynki – wartość rynkowa,
- pozostałe budynki – wartość rzeczystwa lub odtworzeniowa.

Ubezpieczeniu nie podlegają budynki, których stan techniczny przekroczył 100% normy zużycia, przeznaczone do rozbioru na podstawie ostatecznych decyzji właściwych organów oraz namioty lub tunele foliowe.

Organem obowiązującym do przeprowadzania kontroli spełnienia obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia budynków rolniczych jest wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce położenia gospodarstwa rolnego lub miejsca zamieszkania rolnika. Do przeprowadzania kontroli spełnienia tego obowiązku jest również uprawniony starosta właściwy ze względu na położenie gospodarstwa rolnego lub miejsce zamieszkania rolnika.

2.3. OBOWIĄZKOWE, DOTOWANE UBEZPIECZENIE UPRAW ROLNYCH I ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

Na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. 2005 nr 150 poz. 1249, z późn. zm.), składki ubezpieczeniowe są dofinansowane do 65% z budżetu państwa w przypadku zawarcia przez producenta rolnego umowy ubezpieczenia upraw (wymienionych poniżej) zawierającej pakiet rodzajów ryzyka i określenia przez zakład ubezpieczeń stawki taryfowej nie przekraczających 9% sumy ubezpieczenia. W przypadku upraw prowadzonych na użytkach rolnych klasy V i VI powyższa stawka taryfowa będzie mogła zostać określona w wyższej wysokości, tj. odpowiednio 12% i 15% sumy ubezpieczenia tych upraw. Składki ubezpieczeniowe są również dofinansowane do 65% składki z tytułu ubezpieczenia zwierząt, o których mowa poniżej, jeżeli określone przez zakłady ubezpieczeń stawki taryfowe ubezpieczenia od ubezpieczenia zwierząt od wszystkich rodzajów ryzyka, o których mowa w tym przepisie, nie przekraczają 0,5% sumy ubezpieczenia.

Dofinansowanie ubezpieczeń można uzyskać dla produkcji:

- roślinnej – dotyczy upraw zbóż, kukurydzy, rzepaku, rzepiku, chmielu, tytoniu, warzyw gruntowych, drzew i krzewów owocowych, truskawek, ziemniaków, buraków cukrowych lub roślin strączkowych ubezpieczonych od: huraganu, powodzi, deszczu nawalnego, gradu, pioruna, obsunięcia się ziemi, lawiny, suszy, ujemnych skutków przezimowania lub przymrozków wiosennych,
- zwierzęcej – bydła, koni, owiec, kóz, drobiu lub świń ubezpieczonych od: huraganu, powodzi, deszczu nawalnego, gradu, pioruna, obsunięcia się ziemi, lawiny, uboju z konieczności.

W ubezpieczeniu upraw zakład ubezpieczeń odpowiada za szkody spowodowane przez:

- huragan, powódź, deszcz nawalny, grad, piorun, obsunięcie się ziemi, lawinę, ujemne skutki przezimowania oraz przymrozki wiosenne, jeżeli szkody w plonie głównym wyniosą co najmniej 10%,
- suszę, jeżeli szkody w plonie głównym wyniosą co najmniej 25%.

W przypadku określenia przez zakłady ubezpieczeń stawek taryfowych ubezpieczenia przekraczających odpowiednio 9%, 12% i 15% sumy ubezpieczenia upraw, z wyłączeniem upraw drzew i krzewów owocowych oraz truskawek, od pełnego pakietu ryzyk (10 rodzajów ryzyka), dopłaty do tych stawek będą pomniejszane proporcjonalnie do procentu ich podwyższenia, bez uwzględniania tutaj stawek taryfowych dla ryzyka suszy i ujemnych skutków przezimowania.

Natomiast w przypadku ustalenia składki ubezpieczenia upraw drzew i krzewów owocowych oraz truskawek, z zastosowaniem stawki taryfowej przekraczającej odpowiednio 9%, 12% i 15% sumy ubezpieczenia, dopłaty do składek producentów rolnych będą stosowane do tych wysokości sumy ubezpieczenia. Pozostałą część składki w całości zapłaci rolnik.

Jeżeli określone przez zakłady ubezpieczeń stawki taryfowe ubezpieczenia zwierząt gospodarskich przekroczą 0,5% sumy ubezpieczenia tych zwierząt, od wszystkich rodzajów ryzyka, dopłaty nie przysługują. Umowy ubezpieczenia są zawierane na okres do 12 miesięcy.

Producenci rolni mają obowiązek ubezpieczenia przynajmniej 50% powierzchni upraw, na powierzchni, których zostały wypłacone płatności bezpośrednie do gruntów rolnych od co najmniej jednego z ryzyk. Konieczność zawarcia umowy ubezpieczenia w gospodarstwie dotyczy tylko zasiewów (nie wszystkich użytków rolnych). Obowiązek ubezpieczenia przez rolnika, co najmniej 50% powierzchni upraw wprowadzono od lipca 2008 roku.

Producent rolny, który nie spełni tego obowiązku, podlega karze 2 euro od 1 ha. Brak polisy ubezpieczenia powoduje obniżenie pomocy krajowej z tytułu wystąpienia klęsk żywiołowych. Opłaty za niespełnienie obowiązku ubezpieczenia przynajmniej 50% powierzchni upraw nie stosuje się wobec rolnika, który nie zawarł takiej umowy z powodu pisemnej odmowy zawarcia takiej umowy, w szczególności z powodu zaoferowania ubezpieczenia w stawkach taryfowych ubezpieczenia wyższych niż określone co najmniej w dwóch zakładach ubezpieczeń, które zawarły z ministrem właściwym do spraw rolnictwa umowy w sprawie dopłat lub w przypadku niezawarcia przez ministra właściwego do spraw rolnictwa umów w sprawie dopłat. Opłata za niespełnienie obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia obowiązkowego jest wnoszona przez rolnika na rzecz gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę rolnika.

Pomoc klęskowa dla poszkodowanych producentów, którzy w dniu wystąpienia szkód spowodowanych niekorzystnym zjawiskiem atmosferycznym, nie mają zawartej umowy, obejmującej ochroną co najmniej 50% powierzchni upraw rolnych lub zwierząt gospodarskich, będzie pomniejszona o 50%.

Co roku w terminie do dnia 30 listopada Minister właściwy do spraw rolnictwa określa, w drodze rozporządzenia, maksymalne sumy ubezpieczenia dla poszczególnych upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na rok następujący.

Maksymalne sumy ubezpieczenia 1 ha uprawy rolnej

Uprawa	2022 rok (zł)	2023 rok (zł)
zboża	20 300	26 300
kukurydza	11 400	17 400
rzepak i rzepik	12 700	18 100
chmiel	48 000	48 000
tytoń	34 900	39 700
warzywa gruntowe	235 300	235 300
drzewa i krzewy owocowe	106 700	130 900
truskawki	60 200	79 600
ziemniaki	38 600	39 100
buraki cukrowe	10 000	20 000
rośliny strączkowe	16 000	16 500

Rolnicy ubiegający się o przyznanie płatności bezpośrednich mogą złożyć wniosek o przekazanie środków finansowych z przyznaných płatności bezpośrednich na rachunek bankowy zakładu ubezpieczeń w celu opłacenia składki z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia upraw rolnych, za pomocą Platformy Usług Elektronicznych (PUE), dostępnej na stronie internetowej ARiMR.

Zakłady ubezpieczeń, z którymi rolnik może zawrzeć Umowę przelewu na zakład ubezpieczeń:

- Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w Warszawie,
- Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” z siedzibą w Warszawie,
- Generali Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w Warszawie,
- AGRO Ubezpieczenia – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych z siedzibą w Warszawie,
- InterRisk Towarzystwo Ubezpieczeń SA Vienna Insurance Group z siedzibą w Warszawie,
- TUZ Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych z siedzibą w Warszawie,
- Vereinigte Hagelversicherung VVaG (siedziba w Gießen), Oddział VH VVaG TUW w Polsce z siedzibą Oddziału w Poznaniu,
- Sopockie Towarzystwo Ubezpieczeń ERGO Hestia S.A. z siedzibą w Sopocie.

Z wyżej wymienionymi zakładami ubezpieczeń Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zawarł również umowy w sprawie stosowania w 2023 r. dopłat ze środków budżetu państwa do składek ubezpieczenia upraw rolnych lub zwierząt gospodarskich.

Maksymalne sumy ubezpieczenia 1 sztuki zwierzęcia

Zwierzęta	2022 rok (zł)	2023 rok (zł)
bydło	10 000	14 200
konie	12 300	14 400
owce	920	1100
kozy	700	700
świnie	1600	1800
kury, perlice i przepiórki	53	60
kaczki	65	65
gęsi	250	250
indyki	150	210
strusie	1100	1100

W projekcie ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich proponuje się rozszerzenie katalogu upraw, do których stosowane będą z budżetu państwa dopłaty do składek producentów rolnych o słonecznik, facelię, len i konopie oraz doprecyzowanie uprawy gryki jako zboża mieszczącego się w katalogu upraw. Rada Ministrów będzie rozpatrywała tą ustawę w III kwartale 2023 r.

2.4. UBEZPIECZENIE ODPOWIEDZIALNOŚCI CYWILNEJ POSIADACZY POJAZDÓW MECHANICZNYCH

Ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej (OC) posiadaczy pojazdów mechanicznych podlegają:

- wszystkie pojazdy mechaniczne zarejestrowane na terytorium RP: pojazdy samochodowe, ciągniki rolnicze, motorowery, przyczepy i naczepy;
- pojazdy mechaniczne wolnobieżne, z wyłączeniem pojazdów wolnobieżnych będących w posiadaniu rolników posiadających gospodarstwo rolne i użytkowanych w związku z posiadaniem tego gospodarstwa;
- pojazdy historyczne;
- pojazdy mechaniczne przed zarejestrowaniem na terenie RP.

Umowę dotyczącą ubezpieczenia (OC) posiadaczy pojazdów mechanicznych posiadacz pojazdu zawiera na cały okres, w którym pojazd jest zarejestrowany, z wyjątkiem zarejestrowanych pojazdów historycznych. Umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej (OC) posiadaczy pojazdów mechanicznych zawiera się na okres 12 miesięcy, lecz w przypadku np. pojazdu wolnobieżnego można zawrzeć umowę ubezpieczenia krótkoterminowego na czas nie krótszy niż 3 miesiące.

3. UBEZPIECZENIA DOBROWOLNE W ROLNICTWIE

Poza ubezpieczeniami obowiązkowymi, na rynku jest również dostępna szeroka gama ubezpieczeń dobrowolnych. Dobrowolne składki nie są dofinansowywane z budżetu państwa, ani ze środków unijnych, a całość kosztów ponosi rolnik.

Do najpopularniejszych form ubezpieczeń dobrowolnych należą:

- ubezpieczenie mienia gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych,
- ubezpieczenie maszyn rolniczych (Agrocasco),
- ubezpieczenie pasiek,
- ubezpieczenia hodowli ryb,
- ubezpieczenie drobiu,
- ubezpieczenie zwierząt futerkowych,
- ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków,
- ubezpieczenie upraw,
- ubezpieczenie zwierząt gospodarskich od padnięcia i uboju z konieczności.

3.1. UBEZPIECZENIE MIENIA GOSPODARSTWA ROLNEGO OD OGNI A I INNYCH ZDARZEŃ LOSOWYCH

To ubezpieczenie jest uzupełnieniem obowiązkowego ubezpieczenia i obejmuje: stałe elementy budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, maszyny, urządzenia oraz wyposażenie, w tym także ruchomości domowe, budowle, OZE, wyposażenie gospodarstwa rolnego, materiały, zapasy, ziemiopłody, środki obrotowe, mienie osób trzecich, mienie pracownicze, ogrodzenia, małą architekturę ogrodową oraz budynki poniżej 20 m². Zakres oferty jest uzależniony od ubezpieczyciela.

W ramach polisy możemy zabezpieczyć się na wypadek:

- ognia, powodzi, gradu, pioruna, lawiny, upadku statku powietrznego, trzęsienia ziemi, dymu i sadzy, fali uderzeniowej, zalania, obsunięcia się ziemi spowodowanego przez zapadanie się ziemi lub usuwanie się ziemi, upadku drzew i masztów, wandalizmu, uderzenia pojazdu;
- wiatru (ok. 47 km/h);
- podtopienia;
- deszczu;
- opadu śniegu, lodu;
- tąpnięcia;
- zamarznięcia wody w instalacjach bądź urządzeniach;
- przepięcia (piorunowego i elektrycznego).

3.2. UBEZPIECZENIE MASZYN ROLNICZYCH (AGROCASCO)

Agrocasco jest dobrowolnym ubezpieczeniem pojazdów, maszyn i sprzętów rolniczych. Chroni maszyny i pojazdy rolnicze w razie pożaru, huraganu lub innych opisanych w umowie warunków atmosferycznych, a także od przepięcia. Agrocasco może też dotyczyć ochrony w razie rabunku lub kradzieży ubezpieczonego sprzętu.

Ubezpieczenie Agrocasco może obejmować maszyny z napędem własnym, bez napędu własnego lub inny sprzęt rolniczy. Przykładowo ubezpieczenie to może chronić:

- ciągnik,
- kombajn,
- agregaty uprawowe,
- kultywatory,
- glebogryzarki,
- beczkowsy,
- siewniki,
- sadzarki,
- hedery do zbioru zbóż, kukurydzy i innych roślin,
- przyczepy,
- wozy paszowe,
- prasy,
- części robocze maszyn rolniczych, o ile dana maszyna rolnicza została ubezpieczona od zdarzeń losowych.

Lista sprzętu, który można ubezpieczyć w Agrocasco jest bardzo długa. Można ją uzupełnić np. o dodatkowy sprzęt taki jak system GPS albo koła bliźniacze.

3.3. UBEZPIECZENIA NASTĘPSTW NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW

Ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków to rodzaj dodatkowego ubezpieczenia osobowego. W ramach tego ubezpieczenia ochroną objęte jest życie i zdrowie ubezpieczonego. Świadczenie to ma na celu złagodzić finansowe konsekwencje nieszczęśliwego wypadku w przypadku śmierci lub trwałego wypadku.

Według definicji, nieszczęśliwy wypadek to zdarzenie nagłe, niespodziewane i wywołane przyczyną zewnętrzną, mającą źródło poza organizmem człowieka, w wyniku którego ubezpieczony – wbrew swojej woli – stracił życie lub doznał uszczerbku na zdrowiu. Ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków to rodzaj ubezpieczenia osobowego, którego przedmiotem jest życie lub zdrowie.

Odszkodowanie wypłacane jest ubezpieczonemu lub uposażonemu (uprawnionej osobie) w sytuacji wystąpienia nieszczęśliwego wypadku, na skutek którego poszkodowany doznał uszczerbku na zdrowiu, rozstroju zdrowia lub zmarł. Pełne świadczenie (100%) wypłacane jest tylko w przypadku śmierci poszkodowanego lub trwałych zaburzeń psychoruchowych. Za uszkodzenie ciała wypłacane są niższe sumy, zależne od stopnia i rodzaju uszczerbku na zdrowiu.

NNW może występować jako samodzielna polisa lub dodatek do innego ubezpieczenia np. turystycznego lub komunikacyjnego. W przypadku NNW komunikacyjnego ochroną objęty jest zarówno kierowca, jak i wszyscy podróżujący z nim pasażerowie.

Ubezpieczenie jest dobrowolne, a obowiązkowo muszą je mieć m.in. żołnierze, funkcjonariusze Służby Ochrony Państwa, sportowcy i wolontariusze.

3.4. UBEZPIECZENIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH BEZ DOFINANSOWANIA

Towarzystwa Ubezpieczeniowe, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rolników, oferują rozszerzenie ubezpieczenia zwierząt gospodarskich, które nie są objęte dofinansowaniem z budżetu państwa.

Specyfiką tej formy ubezpieczenia jest czas jej trwania oraz cel jej zawarcia. Umowa, podobnie jak w przypadku ubezpieczeń obowiązkowych może, być zawarta na okres 1 roku. Bardzo popularne są umowy krótkoterminowe, zawierane w celu objęcia szkód powstałych w specyficznych okolicznościach np.:

- wskutek trzebień ogierów, buhajów itp.;
- wskutek operacji zwierząt;
- w czasie wystawy;
- w czasie zawodów sportowych;
- w czasie kręcenia filmów;
- w czasie transportu.

Takim ubezpieczeniem można objąć: zwierzęta gospodarskie, np. konie robocze, bydło, owce, kozy, konie wyścigowe, także konie sportowe i rekreacyjne, trzodę chlewną – w gospodarstwach wielkostadnych, zwierzęta futerkowe hodowlane, np. lisy, norki, pasieki – powyżej 5 uli, drób w gospodarstwach fermowych czy ryby hodowlane – w stawach hodowlanych.

3.5. UBEZPIECZENIE PASIEK

Produkcja miodu jest narażona na spore ryzyko. Polisa rolnicza dla pszczelarzy to zwykle dwa zakresy ochrony – podstawowy i rozszerzony. W podstawie znajdują się zdarzenia losowe i ich skutki. Takimi zdarzeniami są wymienione w dokumencie polisy czynniki atmosferyczne, jak i zdarzenia spowodowane działalnością człowieka, np.: pożar, zalenie, wypadek podczas transportu zleconej do tego firmy. Rozszerzenie pozwala chronić pszczoły i całe wyposażenie potrzebne do ich hodowli w razie kradzieży, a także zatrucia pestycydami. Coraz więcej właścicieli uli decyduje się na dodatkowe ubezpieczenia swoich pasiek, które obejmują m.in.:

- zatrucie pszczół środkami ochrony roślin, którymi opryskuje się pola, lasy lub sady;
- uszkodzenie/zniszczenie uli przez żywioł natury, zwierzęta lub przez działanie osób trzecich;
- zniszczenie pni pszczelich spowodowane niezawinionym przez ubezpieczającego wypadkiem w czasie ich transportu na pożytki;
- kradzież pni pszczelich lub rodzin pszczelich z uli z plastrami czerwia albo miodu.

3.6. UBEZPIECZENIE DROBIU

Ubezpieczeniem obejmowane są kury, kaczki, kaczki piźmowe, indyki oraz gęsi. Zakres ubezpieczenia chroni przed szkodami w hodowli związanymi z:

- ogniem, eksplozją,
- huraganem,
- powodzią, podtopieniem,

- deszczem, śniegiem, gradem,
- piorunem,
- upadkiem statku powietrznego,
- lawiną, zapadaniem i osuwaniem się ziemi,
- wydostaniem się wody z urządzeń wodnokanalizacyjnych,
- szkodami spowodowanymi chorobami, wypadkami oraz kanibalizmem,
- wypadkiem niezawinionym przez ubezpieczającego w postaci przerw w dopływie prądu do fermy.

3.7. UBEZPIECZENIE CHOWU I HODOWLI STAWU RYBNEGO

Dedykowane jest osobom fizycznym i prawnym, posiadaczom lub właścicielom obiektów hodowlanych, w których prowadzony jest chów ryb. Na polskim rynku ubezpieczeń ochroną mogą zostać objęte karpie i pstrągi tęczowe. Odszkodowanie przysługuje w razie zatrucia, uduszenia się, niedoboru wody czy ucieczki ryb. Sumę ubezpieczenia ustala się na poziomie 70% wartości ryb przewidywanej na zakończenie danego stadium chowu (hodowli). Ubezpieczenie ryb zawierane jest na okres jednego stadium chowu (hodowli) ryb. Umowę zawiera się na podstawie pisemnego wniosku, który powinien być zgłaszany do ubezpieczyciela nie później niż w ciągu 3 dni od daty zarybienia stawu.

3.8. UBEZPIECZENIE ZWIERZĄT OD PADNIĘCIA I UBOJU Z KONIECZNOŚCI

Ubezpieczenie zwierząt od padnięcia i uboju z konieczności:

- obejmuje zwierzęta hodowlane i użytkowe, bydło, trzodę chlewną, drób, konie lub inne zwierzęta gospodarskie;
- objęte są choroby oraz wypadki, których następstwem jest ubój z konieczności lub śmierć zwierzęcia;
- pakiet może obejmować: czas transportu oraz okres przebywania w bazie i na wystawie, utratę przydatności do reprodukcji, utratę płodu oraz operację i okres pooperacyjny.

4. WYBRANE INSTRUMENTY POMOCNE W ZARZĄDZANIU GOSPODARSTWEM ROLNYM

4.1. POMOC KRAJOWA

Pomoc krajowa jest udzielana rolnikom w ramach budżetu krajowego przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i jest udzielana m. in. w formie dopłat do oprocentowania oraz gwarancji i poręczeń spłaty preferencyjnych kredytów inwestycyjnych, kłeskowych, a także poręczeń spłaty kredytów studenckich. Dostępna jest także pomoc związana ze zbiorem i utylizacją padłych zwierząt oraz bioasekuracją obejmującą ASF.

Poręczenia spłaty kredytów studenckich

ARIMR udziela pomocy w zakresie poręczania spłaty kredytów studenckich:

- studentom,
- doktorantom lub
- osobom ubiegającym się o przyjęcie na studia albo do szkoły doktorskiej (po uzyskaniu przez nich statusu studenta lub doktoranta), zamieszkałym na obszarze wsi, którzy nie mogą przedstawić bankom kredytującym wystarczających prawnych zabezpieczeń kredytowych.

Agencja w zależności od wysokości dochodu na osobę w rodzinie studenta może poręczać do wysokości:

- 100% wykorzystanej kwoty kredytu – studentom, których dochód na osobę w rodzinie, ustalony zgodnie z zasadami określonymi w przepisach o szkolnictwie wyższym i nauce, nie przekracza 1.000 zł,
- 80% wykorzystanej kwoty kredytu – pozostałym studentom, nie pobierając przy tym prowizji.

Poręczenie nie obejmuje odsetek od kredytu, prowizji i innych opłat należnych bankowi i udzielane jest na okres zgodny z okresem kredytowania wydłużonym o 1 miesiąc.

Poręczenia ARiMR udzielane są wyłącznie na rzecz tych banków kredytujących, które zawarły z Agencją umowy współpracy, których przedmiotem jest tryb i warunki udzielania poręczeń spłaty kredytów studenckich.

Przy ubieganiu się o uzyskanie poręczenia ARiMR wymagane jest:

- złożenie w oddziale banku współpracującego z Agencją:
 - wniosku o udzielenie poręczenia na wzorze określonym przez ARiMR,
 - dokumentów określających dochody w rodzinie pozwalających ustalić dochód na osobę w rodzinie, zgodnie z art. 88 ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce oraz rozporządzeniem,
 - zaświadczenia z właściwego urzędu gminy o zamieszkaniu na obszarze wsi,
- ustanowienie prawnego zabezpieczenia poręczenia ARiMR w formie weksla in blanco.

Poręczenia ARiMR spłaty kredytów studenckich udzielane są w trybie uproszczonym polegającym na załatwianiu wszelkich formalności związanych z poręczeniem w banku kredytującym działającym w imieniu ARiMR, który na podstawie zawartej z Agencją umowy o współpracy upoważniony jest do:

- przyjmowania i rozpatrywania wniosków o poręczenie ARiMR wraz z wymaganą dokumentacją,
- zawierania z Wnioskodawcami umów o udzielenie poręczenia spłaty kredytu studenckiego,
- przyjmowania weksli własnych in blanco wystawionych przez studentów z tytułu zabezpieczenia poręczenia udzielonego przez ARiMR.

ARiMR współpracuje w zakresie udzielania nowych poręczeń kredytów studenckich z:

- Bankiem Polskiej Spółdzielczości S.A. wraz ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi,
- SGB – Bankiem S.A. wraz ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi.

❑ **Inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolnej** – pomoc dla rolników, którzy ponieśli w gospodarstwach straty spowodowane klęskami żywiołowymi, bądź wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń (ASF); wsparcie takie może być związane z odtworzeniem zniszczonych składników gospodarstwa, bądź z odtworzeniem potencjału produkcji rolnej w gospodarstwie przez realizację inwestycji niezwiązanej z produkcją świń. **Termin naboru: 2 stycznia – 29 grudnia 2023 r.**

W przypadku strat spowodowanych przez klęski żywiołowe o pomoc mogą wnioskować rolnicy, którzy ponieśli straty spowodowane przez jedną z następujących klęsk: powódź, deszcz nawalny, suszę, przymrozki wiosenne, ujemne skutki przezimowania, obsunięcie się ziemi, lawinę, grad, huragan, uderzenie pioruna. O dofinansowanie mogą ubiegać się rolnicy, w przypadku gdy szkody w ich gospodarstwie, np. w sprzęcie, uprawach rolnych albo zwierzętach gospodarskich, powstały w roku, w którym jest składany wniosek lub w jednym z dwóch poprzednich lat. Straty muszą wynosić przynajmniej 30 proc. średniorocznej produkcji rolnej z trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiła szkoda. Można również wziąć pod uwagę pięć lat poprzedzających rok wystąpienia szkody, jednak w tym przypadku pomija się lata o najwyższej i najniższej produkcji. Natomiast jeśli w gospodarstwie wystąpi ASF, o pomoc mogą starać się rolnicy, którym powiatowy lekarz weterynarii nakazał w drodze decyzji zabicie świń lub zniszczenie ich zwłok. W tym przypadku strata także powinna wynosić co najmniej 30 proc. trzody chlewnej posiadanej przez rolnika.

Maksymalna pomoc, jaką rolnik może otrzymać w ramach tego wsparcia w całym okresie realizacji PROW 2014-2020, to 300 tys. zł na jednego beneficjenta i gospodarstwo. Poziom dofinansowania nie może przekroczyć 80 proc. kosztów kwalifikowanych poniesionych na realizację danej inwestycji.

Rekompensaty z tytułu szkód powstałych w wyniku klęsk żywiołowych można przeznaczyć na odtworzenie składników gospodarstwa, które uległy zniszczeniu. Wartość szkody musi oszacować komisja powołana przez wojewodę, a zakres kosztów podlegających refundacji musi być zgodny z katalogiem kosztów kwalifikowanych.

❑ **Wsparcie na działalność statutową Kół Gospodyń Wiejskich.** O takie wsparcie mogą ubiegać się koła wpisane do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich prowadzonego przez Agencję, posiadające numer identyfikacyjny (tzw. EP).

Wysokość dofinansowania od 2023 roku wynosi:

- 8 tys. zł – dla tych liczących nie więcej niż 30 osób,
- 9 tys. zł – jeśli ich liczba mieści się w przedziale 31-75 oraz
- 10 tys. zł – w przypadku jeszcze liczniejszych kół.

Otrzymane fundusze zrzeszone gospodynie wiejskie mogą przeznaczyć na aktywność społeczno-wychowawczą i oświatowo-kulturalną oraz działalność na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich. Dofinansowanie można również wydać na rozwój przedsiębiorczości kobiet oraz inicjatywy na rzecz poprawy warunków ich życia i pracy na wsi, wykorzystać na przedsięwzięcia nastawione na rozwój kultury ludowej lub upowszechniające współdziałanie i racjonalne metody gospodarowania.

W 2021 roku koła gospodyń wiejskich uzyskane dofinansowanie przeznaczały najczęściej na zakup: biletów na wyjazdy kulturalne, sportowe i szkoleniowe; wyposażenia wiejskich świetlic, sprzętu AGD oraz naczyń czy strojów na imprezy okolicznościowe.

4.2. KREDYTY PREFERENCYJNE Z DOPŁATĄ ARiMR DO OPROCENTOWANIA

- Linia RR – kredyty na inwestycje w rolnictwie i rybnictwie śródlądowym
- Linia Z – kredyty na zakup użytków rolnych
- Linia PR – kredyty na inwestycje w przetwórstwie produktów rolnych, ryb, skorupiaków i mięczaków oraz na zakup akcji lub udziałów
- Linia inwestycyjna K01 i Linia obrotowa K02 – kredyty na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun, obsunięcie się ziemi lub lawinę
- Linia inwestycyjna DK01 i Linia obrotowa DK02 – Kredyty na wznowienie produkcji rolnej oraz odtworzenie środków trwałych – duże przedsiębiorstwa
- Linia MRcsk – kredyty z częściową spłatą kapitału na zakup użytków rolnych przez młodych rolników
- Linia UP – kredyty na utrzymanie płynności finansowej przez producentów rolnych
- Linia KR – kredyty na sfinansowanie spłaty zadłużenia powstałego w związku z prowadzeniem działalności rolniczej
- Linia KPS – kredyty na ponowne uruchomienie produkcji świń zaprzestanej w związku z ASF

KORZYŚCI:

- minimalne oprocentowanie
- niska prowizja
- szeroka gama celowości przeznaczenia kredytu
- długi okres kredytowania
- wypłata kredytu może nastąpić jednorazowo lub w transzach

BIBLIOGRAFIA

- Redakcja: Adrianna Bolewicz-Tatka, Iwona Kajdan-Zysnarska, *DZIEŃ PRZEDSIĘBIORCY ROLNEGO, Jak innowacyjne rozwiązania wpływają na zmniejszenie ryzyka w produkcji rolniczej? MATERIAŁY KONFERENCYJNE 2022 ROK*
- prof. zw. dr hab. Elżbieta Skrzypek, UMCS Lublin, *NOWOCZESNE TRENDY W ZARZĄDZANIU A DOSKONALENIE ZARZĄDZANIA*;
- dr hab. Eugenia Czernyszewicz, prof. nadzw., Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, *ASPEKTY, PODEJŚCIA, NARZĘDZIA I TECHNIKI STOSOWANE W OCENIE RYZYKA*;
- Magdalena Kozera, Katedra Ekonomiki Przedsiębiorstw Agrobiznesu, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, *Zasoby kapitału ludzkiego i intelektualnego gospodarstw rolnych – aspekt teoretyczny oraz wybrane implikacje praktyczne*;
- Agnieszka Tomczyk, *Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym MODR z s. w Karniowicach, Zarządzanie ryzykiem w gospodarstwie rolnym, Karniowice 2018*
- Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. nr 124, poz. 1152 z późn. zm.)
- Ireneusz Gradka, Bolesław Pieczyński - Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Radomiu, *Zarządzanie ryzykiem w gospodarstwie, RADOM 2013*
- https://biplekowo.warmia.mazury.pl/5466/3488_pomoc-publiczna-w-rolnictwie-i-rybolowstwie.html
- <https://www.compensa.pl/ubezpieczenie/ubezpieczenia-dobrowolne/>
- gov.pl/web/arimr
- Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. 2005 nr 150 poz. 1249, z późn. zm.)

Adresy Zespołów Doradców:

■ BARTOSZYCE , ul. Kętrzyńska 45A, tel. (89) 762 22 05
■ BRANIEWO , ul. Kościuszki 118, tel. (55) 243 28 46
■ DZIAŁDOWO , ul. Polna 6/20, tel. (23) 696 19 75
■ ELBLĄG , ul. Nowodworska 10B, tel. (55) 235 32 36 • Pastęg, ul. Bankowa 25, tel. (55) 248 55 04
■ EŁK , ul. Zamkowa 8, tel. (87) 621 69 67
■ GIŻYCKO , ul. Przemysłowa 2, tel. (87) 428 51 99
■ GOŁDAP , ul. Wolności 20, tel. (87) 615 19 57
■ IŁAWA , ul. Lubawska 3, tel. (89) 649 37 73 • Lubawa, ul. Gdańska 26, tel. (89) 645 24 22
■ KĘTRZYN , ul. Powstańców Warszawy 1 (Budynek Społem), tel. (89) 751 30 93
■ LIDZBARK WARMIŃSKI , ul. Krasickiego 1, tel. (89) 767 23 10
■ MRAĞOWO , ul. Boh. Warszawy 7A/2, tel./fax (89) 741 24 51
■ NOWE MIASTO LUBAWSKIE , ul. Kazimierza Wielkiego 5, kom. 665 690 332
■ NIDZICA , ul. Słowackiego 17, tel. (89) 625 26 50
■ OLECKO , Al. Zwycięstwa 10, tel. 665 910 617
■ OLSZTYN • Biskupiec, ul. Niepodległości 4A, tel. (89) 715 22 59
■ OSTRÓDA , Grabin 17, tel. (89) 646 24 24 • Morağ, ul. Dworcowa 13, tel. (89) 757 47 61
■ PISZ , ul. Warszawska 5, tel. (87) 423 20 33
■ SZCZYTNO , ul. Józefa Narońskiego 2, tel. (89) 624 30 59
■ WĘGORZEWO , Plac Wolności 1B, tel. (87) 427 12 21

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Olsztynie

ul. Jagiellońska 91, 10-356 Olsztyn
tel. 89 535 76 84, 89 526 44 39

e-mail: sekretariat@w-modr.pl
www.w-modr.pl

